

Land og Folk, 14.-15. februar 1971

Interview med Inger Gamburg, formand for Kvindeligt Arbejderforbund, afdeling 5, 1926-1965.

Fornuftige piger strejker

Den erfaring har Inger Gamburg draget af mange års aktiv indsats for ligeløn

Da københavnske kvinder i den forgangne uge demonstrerede for ligeløn gik en veteran i spidsen. Gennem mange år stod Inger Gamburg forrest i kampen for jernets kvinder. Afdeling 5 har stolte traditioner og kom under Inger Gamburgs ledelse til at danne ryggraden i arbejdskvindernes arbejde for ligestilling. Vi har besøgt den erfarne klassekæmper i hendes hjem og bedt hende fortælle lidt om sin vej frem i forreste kamplinje.

Inger Gamburg blev født 1892 i et arbejderhjem. Barndommen var arbejdsfyldt som for alle arbejderbørn dengang. I en samtale fortæller Inger Gamburg levende om sine minder fra den tid. Omkring 1. verdenskrig kom hun til København som tjenestepige. Det var ikke sagen og hun fik arbejde bl. a. på Tuborg. Da hun havde fået sparket derfra tog hun arbejde på Hellesens Elementfabrik og kom ind i Kvindeligt Arbejderforbund afd. 5. På grund af sin rankryggede optræden vandt Inger Gamburg hurtigt sine kollegers tillid og blev valgt til tillidsposter i fagforeningen, som hun i 1926 blev formand for. Dette ansvarsfulde hverv bestred Inger Gamburg med stor dygtighed indtil hun blev 75 år. Så gik den gæve kæmper på pension, men ikke mere end hun stadig deltager i møder og demonstrationer, hvor kravet om ligeløn bæres frem.

- *Hvordan går det med de erindringer, du er ved at skrive?*

- Jeg skriver sgu ikke erindringer, siger Inger Gamburg, men gør dog en indrømmelse: - Jeg havde købt en båndoptager og talte så nogle ting ind på bånd. Det var især ting, jeg huskede fra min barndom. Men da jeg så ville høre det for at kunne skrive noget ned, så kasserede jeg hele redeligheden. Sikke noget møg. Det kan ikke have nogen som helst interesse for andre end mig selv.

Barndommen

Selv om man ikke deler Inger Gamburgs opfattelse af det spørgsmål, tjener det ikke noget formål at overtale hende til et fornyet forsøg på at skrive. Hun benægter på det bestemteste at have evner i den retning og påstår, at hun aldrig har skrevet noget særligt.

- *Hvordan gø det lade sig gøre?*

- Jeg havde jo en sekretær, ler Inger Gamburg, men siger så: - Jeg vil gerne fortælle lidt om mit liv, for naturligvis har min opvækst præget mig. Og min indstilling til samfundet har jeg fået ind så at sige med modermælken.

Hvis Inger Gamburg ikke kan skrive, så kan hun i hvert tilfælde fortælle, så man må lytte og gerne vil høre mere.

- Min far var den første formand for Socialdemokratiet i Holbæk, og han var den første formand for smede og maskinarbejdere i byen. Han organiserede det hele. Så vidt jeg ved, stiftede han den lokale partiorganisation en halv snes år før jeg kom til verden i 1892.

Vi var seks børn. Den sidste var lige ankommet, da far pludselig døde. Han havde fået et slag på lungerne. Det skete på det jernstøberi, hvor han arbejdede. Jeg husker ikke meget af det, men har det fra min mor. Fars kammerater samlede ind til en rulle, så mor kunne klare sig ved at rulle tøj for folk. Vi unger var små endnu, ingen af os var konfirmerede, så mor måtte klare det hele selv. Den eneste hjælp hun fik var to otte-punds-brød om ugen til alle os. Men det holdt hun også hurtigt op med at få, for hun kunne klare sig for det, der kom ind ved rullen.

Æresgæster

Mit første arbejde var ligesom de andres at hjælpe mor med at slæbe vand ind til vask og skylning af tøj. Det første rigtige arbejde jeg havde for andre var for en gammel kone. Dengang var jeg seks år. Jeg skulle skure en gang og et lokum for hende. Det fik jeg 25 øre for. Det var mange penge, og jeg måtte selv beholde dem. Men de skulle spares, ikke noget med at solde dem op. Jeg har sparemærkebogen endnu.

En erindring fra barndommen står endnu helt tydeligt for Inger Gamburg. Familien var hvert år æresgæster ved Socialdemokratiets julefester i Holbæk. - Da jeg var ca. 11 år skulle jeg og min lillebror så til det her juletræ. Der var kommet en eller anden for at hente os, og han siger til min mor: "Kunne du ikke tænke dig, at give børnene et par sko på? Det er så kedeligt, at de alene er i træsko."

- Jeg kan se min mor endnu, det forslidte menneske, hun slog i rullebordet, og så

sagde hun: "Er mine børn ikke gode nok med blankpudsede træsko, så skal de ikke til juletræ." Jeg beyndte at tude, for jeg havde ikke begreb skabt om den indstilling, mor dermed gav udtryk for. Men så sagde hun noget, som jeg aldrig glemmer: "Socialdemokratiet er ikke det, som far startede det på." Se, det har jeg mange gange senere måttet sande.

Strejke

Da Inger Gamburg var 12 år gammel døde hendes mor af lungebetændelse. Fra det tidspunkt måtte Inger Gamburg så have en rigtig plads. Det blev i huset hos skiftende fruer, men det faldt ikke rigtig i den unge Ingers smag: Det var nogle værre kællinger at være hos. Jeg tog til København, men herinde var de sgu endnu værre. Så begyndte jeg på fabrik hos Jensen og Møller i Sølvgade. Det var en chokoladefabrik, men vi fik for lidt for arbejdet.

Efter nogen tid søgte Inger Gamburg ud på Tuborg, og der arbejdede hun i seks år. Fra den periode stammer hendes første aktion for kvindernes ligeløn.

- I 1918 strejkede alle mandlige bryggeriarbejdere for højere løn. Både Tuborg og Carlsberg var med. Jeg blev arbejdsløs på grund af strejken, men havde ikke været længe nok i fagforeningen til at få understøttelse. Jeg måtte så søge andet arbejde. Efter nogen tid fik vi kvindelige bryggeriarbejdere besked på at møde om morgenen kl. fem på Jagtvejen. Her kom daværende folketingsmedlem Helga Larsen og forelagde et forslag om, at vi skulle gå i arbejde kl. seks. Mændene var blevet enige om at begynde igen, for de havde fået løfte om 18 kr. mere om ugen. Det var mange penge dengang.

Da hun havde fortalt det sagde Helga Larsen: "Så, kammerater, så går vi i arbejde." Så tænkte jeg: "Det var satans". Og for første gang sprang jeg op på en talerstol og sagde: "Må jeg få ordet? Hvor meget får vi Helga? Må jeg lige spørge dig om det?" Hun sagde noget om, at vi jo ikke havde strejket, så vi skulle ikke have noget. "Så går jeg krafted'ne ikke i arbejde!" sagde jeg. Og hele striben råbte hørt! Helga kunne ikke forstå det og Ekstra Bladet skrev på forsiden med store bogstaver: „Pinseøllet i fare — Kvinderne strejker nu." Enden på legen blev, at vi efter otte dage fik et tilbud om lønforhøjelser, og det tog vi imod. Jeg kom også tilbage til Tuborg, men kort tid efter kom værkførereren og stillede sig bag min stol med en fyreseddel. "De skal lade være med at bruge sådan en mund." Han lovede mig arbejde om sommeren, men jeg sagde bare: "Tak, jeg forlægger min sommerresidens til et andet sted." Og så gik jeg lige midt i arbejdet.

Fagforeningssekretær

Fra Tuborg kom Inger Gamburg ud på Hellesens Elementfabrik.

- Jeg blev såkaldt binder. Det var kul og grafit, vi skulle sidde og binde sammen. Det var så beskidt som hede helvede, og jeg var vant til rent arbejde på bryggeriet. Så fandt man pludselig ud af, at der ikke var plads til os på fabrikken mere. Man ville have vi skulle lave arbejdet hjemme. Jeg protesterede vildt og inderligt og sagde, at jeg ikke ville have det svinearbejde inden for mine fire vægge. Mine unger skulle ikke ligne nogle kulsjovere. Men jeg måtte jo tage det hjem. Dog var jeg den allersidste, der gik ud.

Jeg tog en prøve med i en æske og gik ind i fagforeningen, jeg var imidlertid blevet overflyttet til Kvindeligt Arbejderforbund afd. 5. Jeg viste dem skidt og man ville nok være med til at se på sagen.

Selv gik jeg i gang med at undersøge, om de kvinder, der havde fået arbejdet hjem, stadig var medlemmer af fagforeningen. Jeg betalte den chauffør, der kørte for fabrikken, for at give mig navnene på dem, han bragte materialer. Han fik 25 kroner, men mistede sit arbejde. Jeg fik navnene, og det viste sig, at der kun var godt ti pct. af kvinderne, der stod i fagforeningen. Nogle af dem var oven i købet blevet udbyttere. Mens en dygtig kvinde kunne klare at lave fem bakker om dagen, så var der nogle, der tog 50 bakker hjem, lejede et loft og ansatte nogle unge piger til at lave arbejdet. Pigerne knoklede, og "damerne" gik på Strøget med pels og hat.

Inger ler lidt ved tanken, men gnistrer af harme mod de kolleger, der blev til udbyttere. Senere rasede de mod hende, da det efter kamp lykkedes at få arbejdet tilbage til fabrikken: - "De kællinger var rasende på mig, men de var ikke medlemmer af fagforeningen og kunne ikke møde på generalforsamlingen. Men alle de andre var lykkelige og mødte op og valgte mig med det samme til sekretær. Det var i 1924. Et par år senere blev jeg så valgt til formand og var det helt op til 1965.

Ligelønskravet

Første gang, vi fik kravet om ligeløn til kvinderne formuleret var i 1925 under storlockouten. Vi var en 30 stykker, der mødtes i Tømmerkroen og her formulerede vi kravet. Samtidig blev vi enige om at dannet et kvindeligt oplysningsforbund. Vi havde ret god tilgang fra kvinder i alle

brancher, men det var jernkvinderne, der dannede ryggraden. Siden dengang og indtil jeg gik af som formand i 1965, har jeg krævet lige løn for lige arbejde. Det har ikke altid været let. Kvinderne forstod ikke selv, hvor vigtigt kravet var, og mændene ville ikke røre en finger for at hjælpe os. Og det er min mening, at uden mændenes støtte og aktive hjælp får vi ikke kravet gennemført.

Jeg har siddet i forhandlingsudvalgene forud for overenskomsterne i mange år. Jeg har altid måttet gå imod mæglingforslagene. Det vidste man på forhånd at jeg ville, medmindre kravet om kvindernes ligeløn blev opfyldt. Hans Rasmussen har sagt engang: "Kan vi da ikke snart give kvindeerne noget mere, så vi kan få hende til at gå med", men det kom jeg ikke til at opleve i min tid som formand, og vi får heller ikke ligeløn denne gang. Jeg tror ikke, det vil spænde stille af. Jeg tror og håber, at pigerne er så fornuftige og nedlægger arbejdet. Der skal aktivitet til, hvis man vil have sine krav igennem, og aktiviteten skal opbygges nedefra. Arbejdspladserne og klubberne skal mobiliseres. Jeg håber meget, at den gode stemning fra demonstrationen forleden dag vil holde og bære kravet længere frem.

Arbejderregering

Inger Gamburg, der nærmer sig de 80 år lægger ikke skjul på, at det er i særlig grad de unge, der har hendes tillid. - De gamle er sgu blevet for sløve efterhånden. Men jeg synes, at rødstrømper og hvad de nu kalder sig, har skabt nyt røre om kvindernes gamle krav. Jeg er sgu ligeglad med, hvad de kalder sig, bare de gør noget. Du kan godt skrive, at jeg synes, det går helt skævt her i landet. De arbejdende kvinder søger man at snyde for ligelønnen. Samtidig skal de betale mere for at få ungerne passet. Og alt for mange kan ikke engang få plads til ungerne i en børnehave. Det er da det rene pip. Og nu skulle jeg til at have lidt ekstra, når jeg fylder 80. Det kunne jeg godt bruge, men alderstillægget snupper de sgu også.

Inger Gamburg ler lidt ad det hele, og slutter så med et par sigende bemærkninger: - Vi skal se at få væltet den regering. Den er helt kulret. Vi skal have en rigtig arbejderregering, hvor kommunisterne har noget at skulle have sagt. De skal helst have flertallet. Men jeg er desværre bange for, at folk har glemt, at det var socialdemokraterne og SF, der indførte momsens. Vi må se at få gjort noget, så folk kan se, at de skal stemme på kommunisterne.